

*Бондар-Підгурська О.В.,
к.е.н, доцент кафедри бізнес-адміністрування
та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ: СТАЛІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК

Анотація. В результаті аналізу наукової думки дістало подальшого розвитку трактування категорії «нова економіка» як економіки сталого інноваційного соціально-економічного розвитку, розглянуто теоретико-методологічні основи її формування та реалізації. Автором вперше розроблено концепцію розвитку інноваційної діяльності промисловості в контексті задоволення життєво важливих інтересів (ЖВІ) населення, яка ґрунтується на неомарксистській, некейнсіанській та теорії конфліктності, є їх логічним продовженням, органічно вписується в парадигму сталого розвитку та ноосфери В.І. Вернадського, сприяє забезпеченню соціальної стабільності, а також дозволяє забезпечити комплексність під час розробки стратегій, програм і планів соціалізації розвитку національної промисловості. На основі комплексного, системного та міждисциплінарних підходів, застосування методів аналізу та синтезу автором розроблено структурно-логічну блок-схему системи управління новою економікою України, в основу якої покладено сформований ланцюг «інформація – знання (енергія) – інновація (матерія) – задоволення життєво важливих інтересів населення», що відповідає вимогам нової економіки і реалізується завдяки обміну із зовнішнім середовищем у відкритій економічній системі глобального характеру.

Ключові слова: національна економіка, життєво важливі інтереси, нова економіка, парадигма, сталий інноваційний соціально орієнтований розвиток.

Постановка проблеми. Глобальні проблеми, які переживає нині людство, стосуються його подальшого існування та розвитку, і це обумовило концентрацію зусиль світової спільноти на вирішенні питань, пов'язаних із методологією управління сталим розвитком. Всеохоплюючу характеристику проблеми надають О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк, які зазначають, що «серед суттєвих та найбільш загрозливих небезпек людської цивілізації визначилась нестача природних ресурсів, постійні значні втрати людського потенціалу та зростання ризиків, пов'язаних із нерівністю в якості життя, розподілі ресурсів, умов існування та розвитку тощо. Майбутні покоління ставляться під загрозу гідного існування через зменшення природних ресурсів для цього та погіршення якості довкілля (повітря, води, землі, забрудненості місць проживання тощо), а також через зниження духовно-культурного потенціалу нинішнього покоління» [1, с. 7].

П.Г. Никитенко, В.Е. Левкевич, В.В. Москвичов, Н.Я. Шапарев, Ю.І. Шокин на основі аналізу документів ООН виокремлюють «цілий перелік складних довготривалих проблем в області оточуючого середовища, які мають колосальні наслідки для економічного добробуту і безпеки держав в усьому світі: глобальне потепління, руйнування озонового

слою, втрата біорізноманіття, деградація земель і вирубка лісів, забруднення прісноводних ресурсів, зникнення рибних запасів, попадання токсичних речовин в оточуюче середовище та організм людини – все це ставить під загрозу наше фізичне та репродуктивне здоров'я» [2, с. 182]. Це екологічна трактовка сталого розвитку.

Поряд з цим існує розуміння сталого розвитку з позиції його властивості – стійкого зростання основних показників соціально-економічного розвитку, наприклад, зростання ВВП щорічно по 10%. Однак головне в управлінні – це стійкість системи з точки зору людини та її життєво важливих інтересів (ЖВІ), тобто регулятором в даному випадку є влада, а об'єктом управління – ЖВІ населення, де позитивне значення запасу стійкості та його зростання по роках обумовлює сталий соціально-економічний розвиток країни.

Недопущення та усунення зазначених протиріч має бути передбачено парадигмою сталого розвитку України, формуючи яку Б.Є. Патон зазначив, що «у тенденціях розвитку і спрямуванні соціальної складової сталого розвитку акцентується увага на важливості збереження стабільності існуючих суспільних систем, у тому числі недопущення руйнівних соціальних конфліктів, шляхом справедливого розподілу благ між людьми» [3, с. 19].

Водночас автори колективної монографії наголошують на відсутності необхідної нормативно-правової бази та достатніх умов для розвитку в Україні нових економічних, технологічних і соціальних структур, а також втілення громадських цінностей, спрямованих на побудову суспільства сталого в своєму розвитку: «Серед чинних державних нормативно-правових документів немає таких, які одночасно охоплюють всі складові сталого розвитку та визначають цілеспрямовано ідеологію сталого розвитку, його зміст та механізми реалізації. Навіть не відповідає цим вимогам «Комплексна програма реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на 2003–2015 рр.», яка на даний час є застарілою та неактуальною через прийняття за окремими визначеними в ній напрямками (бідність, соціальні хвороби, екологічна безпека тощо) спеціальних концепцій, програм, стратегій, які забезпечують їх нове усвідомлення та реалізацію» [1, с. 37].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню суті та основних характеристик нової економіки присвячені роботи О.І. Амоши [1; 4], В.П. Антонюк [1], Ларса Рядена [8], В.Е. Левкевича [2], В.І. Ляшенко [4], В.В. Москвичова [2], О.Ф. Новікова [1], П.Г. Никитенко [2; 10], Б.Є. Патона [3], В.П. Соловйова [6], Н.Я. Шапарева [2], Л.М. Шимановської-Діанич [5], Ю.І. Шокина [2], М.Г. Чумаченко [4], Л.І. Федулової [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте теоретико-методологічні основи формування та

реалізації нової економіки в контексті економіки сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку висвітлено фрагментарно і не в достатній мірі.

Мета статті полягає у дослідженні на основі аналізу наукової думки теоретико-методологічних основ формування та реалізації нової економіки як економіки сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В період реформування економіки України і переходу на інноваційний шлях розвитку використання інноваційної діяльності як інструменту виходу з кризових ситуацій та засобу переходу на новий технологічний уклад набуває все більшої актуальності і пов'язується з виникненням нового світу, нової економіки, не схожої на традиційну стару економіку часів ринку А. Сміта та Д. Рікардо. Її специфічні відмінності виокремлюють академіки НАН України М.Г. Чумаченко та О.І. Амоша, а також д.е.н. ІЕП НАН України В.І. Ляшенко: «*По-перше*, відбувається бурхливий розвиток ринку знань, постійно зростає роль наукоємного сектору, виробництва і збуту сучасних наукоємних технологій що прискорює процеси комп'ютеризації інформаційного простору економіки та всього суспільного життя. Наприклад, у США витрати на закупівлю комп'ютерної техніки вже перевищують видатки на закупівлю автомобілів, житла і на багато відсотків – видатки на промислове і комерційне будівництво. *По-друге, нова економіка* – це стрімке зростання капіталізації ринкової вартості компаній шляхом створення їх розгалужених мереж, які здійснюють проривні дослідження і розробки у новітніх галузях науки та техніки. Ці, як правило, невеликі за чисельністю зайнятих і за обсягом капітальних ресурсів компанії, по суті, визначають промислове обличчя нової економіки. *По-третє, нова економіка* – це економіка, у якій система державних пріоритетів у розвитку науки і техніки спрямована перш за все на капіталізацію витрат, щокладаються у людину. Основним пріоритетом тут виступає політика щодо підвищення рівня освіти та зміцнення здоров'я населення. *По-четверте, нова економіка* – це економіка, що забезпечує високі темпи оновлення основного капіталу, інвестованого у життєво забезпечуючі сектори матеріального виробництва та обслуговуючої інфраструктури. *По-п'яте, нова економіка* – це економіка, що забезпечує приблизно рівні умови для нормальної життєдіяльності кожного громадянина країни незалежно від місця його проживання: заробітна плата, житло, робота, доступ до інформаційного та транспортного обслуговування тощо. Найбільш прийнятною формою урбанізації за цих умов стають мегаполіси» [4, с. 3].

Л.М. Шимановська-Діанич дотримується думки, що «нова економіка» – поняття досить умовне, незважаючи на тенденцію збільшення фахових наукових публікацій саме з цього приводу, і пов'язує це з невизначеністю сучасного етапу розвитку

економіки. Вона констатує, що «різні автори дають різні назви новій економіці: економіка послуг, комп'ютерна, інноваційна, економіка знань, інформаційна, інтелектуальна, партнерська, тим саме визначаючи, на їх думку, головний фактор формування та розвитку нової економіки, а також головне джерело її багатства» [5, с. 36].

Поряд з цим, коли мова йде про нову економіку, П.Г. Никитенко [2] говорить про «ноосферну економіку», що трактується як духовно-моральна господарська система, розумний природо- та людинозберігаючий спосіб суспільного відтворення природи, людини, товарів, робіт і послуг на основі гармонізації природної і нормативної економік, вдосконалення системи корпоративних інноваційних планетарних провиробничих відносин і переважно постіндустріальних продуктивних сил відповідними критеріями ефективності: креативним розвитком особистості людини, максимальною зайнятістю, працею працездатного населення країни і зростанням довголіття людей, збереженням природи для майбутніх поколінь, якісним зростанням ВВП (доходу) і його розумним розподілом між членами суспільства згідно ефективності їхньої праці.

Таким чином, автор дослідження може констатувати, що нова економіка – це економіка для людини, економіка, де гармонійно задовольняються інтереси соціуму, суспільства, держави на основі ноосферного мислення і соціалізації інновацій, це економіка сталого інноваційного соціально-економічного розвитку, де відбувається відтворення біосоціального продукту на основі безперервного навчання.

Виходячи з цього, методологічні основи формування та реалізації нової економіки як стрижневого елементу дослідження включають загальнонаукову, конкретнонаукову та локальну методологію сталого інноваційного соціально-орієнтованого розвитку (рис. 1). *Перший* структурний елемент *методології сталого інноваційного соціально-орієнтованого розвитку* включає діалектику, теорію пізнання, теорію функціонування ринкової економіки.

Другий структурний елемент містить такі методи дослідження економічних систем, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, спостереження, сполучення історичного та логічного, моделювання соціально-економічних процесів тощо. *Третій* елемент являє собою систему принципів і способів організації діяльності, пов'язаної з розробкою управлінських рішень у формі стратегічних прогнозів, програм і планів соціально-орієнтованого розвитку інноваційної діяльності та його підсистем загалом.

Аналіз і синтез наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених в галузі управління (Б.А. Малицького, Н.Г. Никитенко, В.П. Соловійова, Л.І. Федулової, А.О. Касич та ін.) дозволив заключити, що під *методологією сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи* слід

Рис. 1. Методологія сталого інноваційного соціально-орієнтованого розвитку економічних систем (розробка автора)

розуміти сукупність найважливіших теоретичних принципів, методів підходів, які використовуються в процесі складання стратегічних прогнозів, програм, проектів і планів, котрі забезпечать перехід від дослідження, пізнання законів розвитку об'єктів управління до їх практичного використання під час регулювання економічних і соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві і окремих підсистемах сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи.

Система методології сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку дозволяє конкретизувати: 1) цілі об'єкта управління сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку; 2) послідовність процесу розробки управлінських рішень в формі стратегічних прогнозів, планів, програм; 3) вимоги до стратегічних прогнозів, програм і планів сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку; 4) методологічні підходи до сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку; 5) систему показників і методів оптимізації стратегічних прогнозів, програм і планів сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку.

Рішення загальних проблем управління, а, відповідно, і *сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку*, мають свою логіку, що дозволяє стверджувати, що під логікою *сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку* доцільно розуміти підпорядковану послідовність, взаємоузгодження і обґрунтованість процедур, що пов'язані з вирішенням проблеми, яка виникла в процесі соціально орієнтованого розвитку інноваційної діяльності. Зміст логіки *сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку* розкривають її наступні *структурні елементи*: 1) визначення та формування цілі (системи цілей), які переслідує суб'єкт управління (держава, істеблішмент, еліти і т.п.) в майбутньому; 2) аналіз джерельного рівня розвитку об'єкта управління та уточнення параметрів досягнутого рівня; 3) визначення обсягу і структури ЖВІ суспільства в майбутньому в результаті функціонування об'єктів сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи; 4) виявлення обсягу і структури ресурсів станом на початок періоду; 5) узгодження, балансування ЖВІ та ресурсів відповідних підсистем шляхом подолання тимчасових протиріч, невідповідностей між ними на

основі ранжування ЖВІ та підготовка управлінських рішень в формі стратегічних прогнозів, програм і планів (рис. 2).

Визначення сутності і змісту логіки дослідження *сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку* економічної системи дозволяє нам заключити, що центральне місце в ній займає процес визначення системи цілей та формування завдань для кожної підсистеми в майбутньому, що виступає першою процедурою логіки дослідження. Під цілями сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку доцільно розуміти бажаний стан або результати функціонування відповідного об'єкта управління у визначений момент майбутнього.

В процесі дослідження *сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку*, яке здійснюється на макрорівні, цілі та завдання повинні ставитися виходячи з програмних документів держави і в концентрованому вигляді відображати **концепцію** соціально-економічного розвитку країни, тобто загальний задум прогнозів, проектів, стратегічних програм та планів, що висловлюється в формі глобальних цілей і пріоритетів соціально-економічної системи в плановому періоді та визначення найважливіших шляхів, форм і методів їх досягнення.

В.П. Соловійов вказує на необхідність розробки якісної концепції розвитку, яка б враховувала ЖВІ народу та економіки: «Для того щоб збалансувати придбання і втрати на шляху створення інноваційно-орієнтованої економіки, цілі, завдання та загальні принципи державної інноваційної політики повинні враховувати **інтереси всіх верств суспільства і всіх секторів економіки**, а також відповідати рівню інноваційної культури суспільства. А для цього перехід економіки на інноваційний шлях розвитку повинен здійснюватися на добре розробленій концептуальній основі» [6, с. 81].

Виходячи із вищевикладених вимог, наша *концепція розвитку* має ґрунтуватися на «системному використанні основних фундаментальних соціально-економічних теорій цивілізаційного розвитку людства: 1) *ноосферній теорії* (пріоритетний розвиток розуму людини та інноваційної діяльності), 2) *неомарксистській теорії* (розвиток науки як головної продуктивної сили, яка, використовуючи різні форми власності, забезпечить стійке зростання ВВП – знову створеної вартості на основі структурного принципу «золотого перетину»);

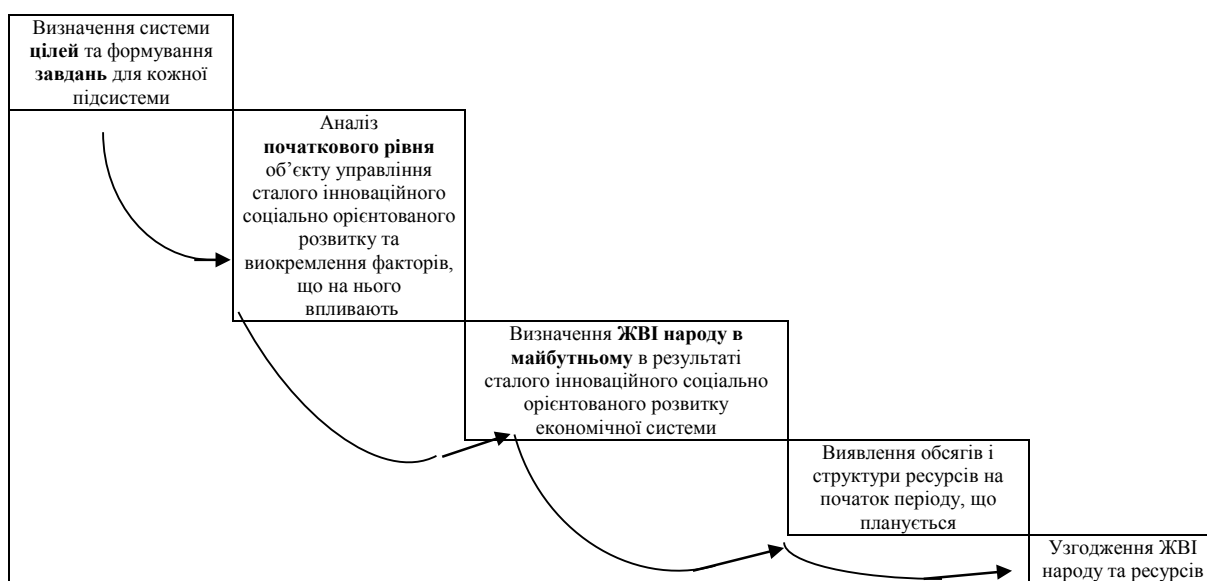

Рис. 2. Структурні елементи логіки дослідження сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи (розробка автора)

3) *неокейнсіанської теорії* з її уявами про сильну та ефективну роль держави в суспільному відтворенні системи Природа – Людина – Суспільство з максимальною зайнятістю працездатного населення» [9, с. 135–136], а також 4) *теорії конфліктності* (В. Мунтяна, М. Вебера – соціологія економічного життя: суспільство є сукупністю певних груп, ідеї та інтереси яких увесь час розходяться). При цьому магістральним вектором розвитку має стати «випереджальне накопичення в нематеріальній сфері, особливо в самій людині, її розумі, знаннях, науці, освіті, культурі, не можна сподіватися на зростання ВВП, підвищення ефективності в матеріальному та нематеріальному виробництві» [9, с. 134; 10, с. 16–17]. Саме це створює підґрунтя реалізації парадигми розвитку національної економіки України (рис. 3).

Отже, запропонована нами «**концепція розвитку інноваційної діяльності в контексті стійкого задоволення життєво важливих інтересів народу**» ґрунтується на *неомарксистській, неокейнсіанській та теорії конфліктності*, є їх логічним продовженням, органічно вписується в парадигму сталого розвитку та ноосфери В.І. Вернадського, *сприяє* задоволенню інтересів соціуму, суспільства та держави, а також забезпеченню соціальної стабільності в країні.

На мікрорівні для господарських суб'єктів національної економіки, що здійснюють інноваційну діяльність, концепцією розвитку є органічна єдність місії, цілей та завдань підприємства, вибір специфічних соціально-орієнтованих інноваційних стратегій в контексті стійкого задоволення ЖВІ персоналу підприємств, а також формування інноваційної політики, визначення і отримання необхідних ресурсів, їх наступного оптимального розподілу і використання з метою забезпечення ефективної роботи організації в довготерміновій перспективі.

Друга процедура логіки сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи — аналіз джерельного рівня його об'єкту управління. Значення цієї процедури визначається тим фактом, що розвиток національної економіки в майбутньому обумовлений наявністю виробничих потужностей, трудових ресурсів та інших факторів відтворення. Аналіз рівня розвитку економічної системи включає комплексне дослідження темпів росту, структури галузей промисловості, пропорцій між галузями, міждержавні пропорції. Узагальнюється аналіз стану *сталого інноваційного*

соціально орієнтованого розвитку національної економіки країни загальною оцінкою рівня її соціально-економічного розвитку. Водночас оцінюється співвідношення нинішнього рівня з аналогічними показниками найбільш економічно розвинених країн світу. На мікрорівні проводиться, як правило, SWOT-аналіз або PEST-аналіз, на основі чого плануються перспективи їх розвитку, виокремлюються рушійні сили.

Всеохоплююче вивчення обсягу і структури ЖВІ народу – **третьої структурний елемент логіки сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку**. Виявлення потреб суспільства в різних товарах та послугах – надзвичайно важлива процедура, тому що саме тут може виникнути інноваційна ідея, яка, перетворившись в процесі інноваційної діяльності на необхідне нововведення, задовольнить визначену потребу людей.

Водночас, намагаючись сформувати єдиний ґрунтовний підхід до управління сталим соціально-економічним розвитком, варто звернути увагу, крім потреб, на **цінності** як складову та фактор формування ЖВІ. Так, висновки звіту Всесвітньої комісії з оточуючого середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє», яку очолювала Гру Харлем Брундтланд [8, с. 23] продемонстрували залежність між *життям* людей, *їх добробутом* і тим, наскільки успішно вдається довести сталий розвиток до рівня *глобальної екологічної моралі* [7] (WCED, 1987 р.): «Цінності мають значення при вирішенні екологічних проблем, і нам потрібен цілісний, глобальний підхід до питання екологічної моралі». На нашу думку, формуючи нову економіку, цей постулат доцільно взяти за основу. Проте документ не конкретизує, в чому саме полягає значимість цінностей які складових цієї «нової» моралі і чим вона відрізняється від «старої».

З метою надання відповіді на поставлене запитання щодо конкретизації цінностей є сенс ще раз деталізувати визначення Всесвітньої комісії з навколишнього середовища і розвитку: «Сталим є розвиток, який забезпечує потреби сучасного суспільства без утиску можливостей майбутніх поколінь забезпечувати свої потреби». Так, парадигма сталого розвитку передбачає: 1) зосередження уваги саме на людських потребах (а не «потреби» тварин, видів або екосистем), що корелюється з першим принципом Декларації Ріо-де-Жанейро: «В центрі проблеми сталого розвитку знаходиться людина. Вона має право на здорове і продуктивне життя в гармонії з природою»;

Рис. 3. Блок-схема реалізації парадигми розвитку національної економіки

Джерело: розробка автора

2) до уваги беруться не тільки потреби сучасного суспільства, а й потреби майбутніх поколінь людей; 3) акцентується увага на первинних (основних) потребах. У звіті Всесвітньої комісії зазначається: «Злидні – це не тільки зло за своєю суттю; сталий розвиток вимагає забезпечення основних потреб всіх людей також як і створення можливостей для здійснення життєвих прагнень кожної людини» [7] (WCED, 1987 р). Водночас варто наголосити на тому, що у разі порушення морального права людини на задоволення своїх потреб порушуються і рамки сталого розвитку. В цьому випадку варто звернутися до **Конституції** як основного закону країни і виду державного регулювання кризових ситуацій, що актуалізує необхідність розробки та реалізації антикризового механізму життєдіяльності країни.

Проаналізувавши звіт Всесвітньої комісії [8, с. 8], нами виокремлено два принципових типи людських запитів: а) «потреб», таких як гарантія безпеки життя, захищеність від загрожуючих життю факторів, необхідний мінімум калорій, підтримання оптимальної температури тіла; б) «бажань», як, наприклад, бажання мати першокласний автомобіль, відвідувати концерти тощо. Першу групу запитів можна назвати «основними потребами», а другу – «другорядними потребами». Вищевикладене дало підставу щодо розробки блок-схеми формування життєво важливих інтересів соціуму, суспільства, держави в контексті забезпечення сталого соціально орієнтованого розвитку економіки (рис. 4).

Слушною, на наш погляд, є думка щодо першочерговості **забезпечення гарантії безпеки життя та основних людських потреб, і лише потім – забезпечення другорядних**. Проте слід враховувати, що характер кожного окремого людського запиту різний у різних народів, в різних культурах і в різних географічних регіонах.

Говорячи про задоволення людських потреб, необхідно визначити **взаємозв'язок між сталим розвитком і економікою**. В цьому контексті у документі «Наше спільне майбутнє» пані Брундтланд зауважує: «Сьогодні вкрай необхідно забезпечити новий етап економічного зростання – потужного підйому, який одночасно був би **соціально та екологічно стійким**» (WCED, 1987 р). Економічне зростання і сталий розвиток – два поняття, які можуть і повинні існувати паралельно, що корелюється з *Принципом 12* Декларації Ріо-де-Жанейро, але це не означає, що економічне зростання першочергово властиве концепції сталого розвитку. Завдання сталого розвитку – це в першу чергу забезпечення основних людських потреб, а економічне зростання сумісне з концепцією сталого розвитку настільки, наскільки ефективним засобом може бути при здійсненні цього завдання. Якщо ж економічне зростання не є ефективним засобом у забезпеченні людських потреб, його досягнення не має сенсу. Концепція сталого розвитку передбачає наявність певних обмежень в розвитку і в економічному

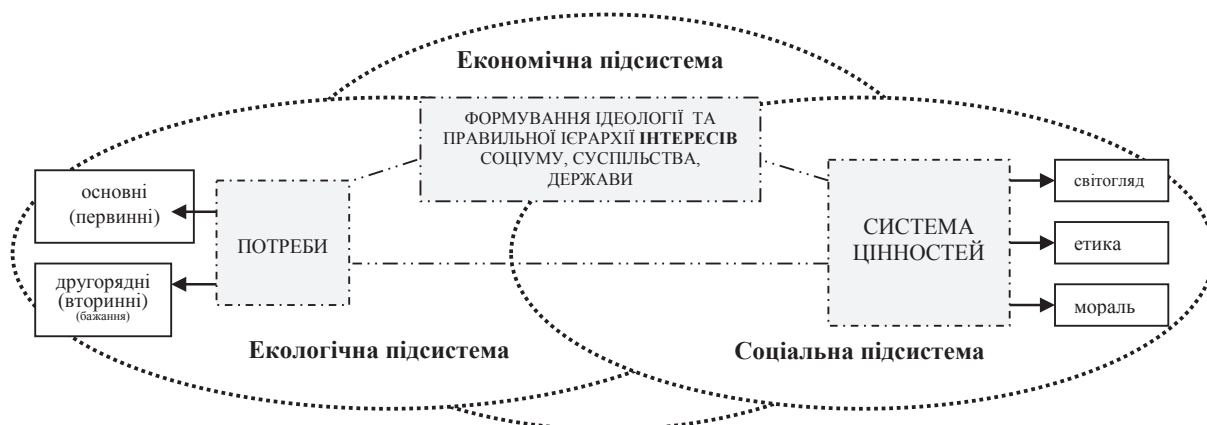

Рис. 4. Блок-схема формування життєво важливих інтересів соціуму, суспільства, держави в контексті забезпечення сталого соціально-орієнтованого розвитку економіки

Джерело: розробка автора

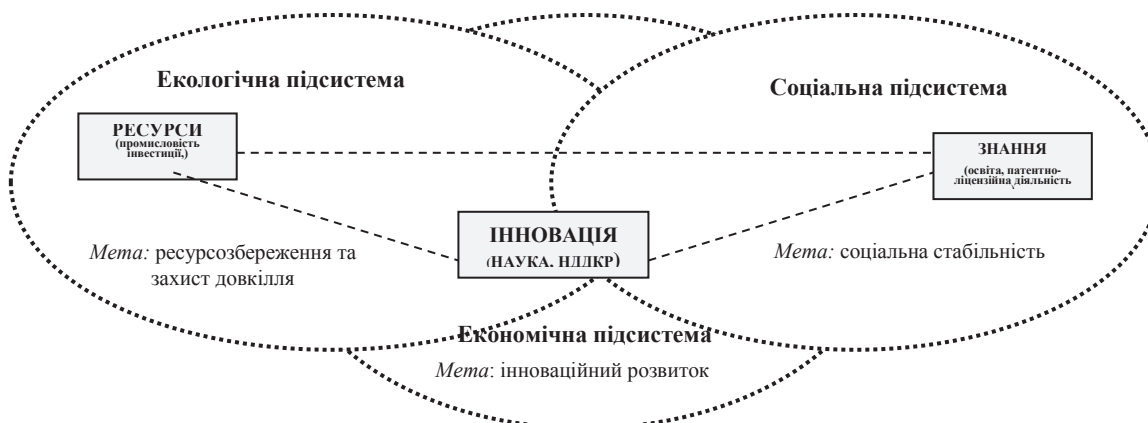

Рис. 5. Блок-схема конкурентоспроможності нової економіки в контексті забезпечення сталого інноваційного розвитку

Джерело: розробка автора

зростанні. Ці обмеження не є абсолютними, але *обумовлені сучасним станом технологій і організацій суспільства*, в силу чого обмежується використання природних ресурсів і здатність біосфери поглинати продукти людської життєдіяльності» (WCED, 1987 р.) [8, с. 9]. Вищезазначене **дозволяє виокремити фактори розвитку економічної системи – ресурси (як обмежуючий) та інновації (як відтворювальний)**.

Науковці О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк [1, с. 25] наголошують на «недооцінці використання соціальних ресурсів у досягненні цілей сталого розвитку, незалученості важелів соціального капіталу до цих процесів» як єдиного генератора **знань** та створювача інновацій. Отже, сформовано підставу щодо розробки блок-схеми конкурентоспроможності нової економіки в контексті забезпечення сталого інноваційного розвитку (рис. 5).

Обмеженість **ресурсів** та забезпеченість ними у суспільстві та у господарських суб'єктів обумовлює необхідність розрахунків їх обсягів, що є змістом **четвертого елемента логіки** сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи.

Заключною стадією логіки дослідження сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економічної системи є узгодження ресурсів і ЖВІ, приведення їх в оптимальну відповідність між собою. Центральною проблемою даною стадії є забезпечення найвищої ефективності виробництва та наявного ресурсного потенціалу всіх господарюючих суб'єктів. При цьому важливого значення набуває ранжування ЖВІ за ознакою найбільшої необхідності, встановлення системи пріоритетів у їх задоволенні. Так, процес узгодження відповідності ЖВІ та ресурсів створює науково обґрунтовану основу для розробки відповідних програм соціалізації промисловості.

Разом з тим варто виокремити **чинники, що стримують сталий розвиток**: 1) *технології*, тобто технічні засоби, які ми маємо нині або які ми здатні розробити в майбутньому; 2) *організація суспільства і економіка*, тобто сучасні моделі суспільного та економічного розвитку та можливі майбутні зміни цих моделей; 3) *біосфера землі*, тобто загальна потенційна ємність всіх земних екосистем; 4) *моральні обмеження сталого розвитку*, проте не всякий розвиток і не всяке зростання

прийнятні з точки зору моралі. Тобто політика в галузі екології повинна бути морально збалансованою [8, с. 9]. Отже, ми вважаємо актуальним правило, відповідно до якого в якості морального імперативу виступає: поліпшення життя теперішнього і майбутніх поколінь має бути збалансовано (стійко) з точки зору *технологічного розвитку, розвитку суспільства та економіки, моралі та екології*.

З урахуванням зазначеного **фахівцями позиціоновано інноваційний розвиток як інструмент управління сталим розвитком економіки**: «Сталий розвиток має на увазі таку модель поведінки особистості і таку модель державної політики, при яких переслідується мета забезпечення основних та другорядних потреб (якщо здійснення останнього завдання сумісно з виконанням першої) теперішнього і майбутніх поколінь в рамках, заданих рівнем технологічного розвитку, мораллю, суспільною і економічною моделями і потенційною місткістю всіх екосистем Землі» [8, с. 10].

Таким чином, якщо національне господарство вважати відкритою економічною системою глобального характеру, то його стійкий розвиток забезпечується завдяки метаболізму – обміну із зовнішнім середовищем за схемою «інформація – знання (енергія) – інновація (матерія) – задоволення ЖВІ населення країни», що відповідає нинішнім типам економік (інформаційній – Ф. Хайєса та Е. Тоффлера, знансєвій – Д. Белла та інноваційній – П. Друкера). Тоді представляється можливим відобразити систему управління нової економіки України як «згоду» ЖВІ (або потреб) та розуму, тобто стійкого розумного задоволення ЖВІ соціуму, суспільства, держави (рис. 6).

Ми припускаємо, що кожна складова цього логічного ланцюжка повинна, згідно з законом аналогій, відповідати певному типу економіки (інноваційній, економіці знань та інформаціологічній), спричиняючи взаємодифузійний вплив одна на одну [11; 12].

Крім того, в умовах зростаючої кількості загроз та економічних викликів в систему управління сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку нової економіки України є сенс імплементувати антикризовий механізм життєдіяльності економіки [13], який на основі ноосферного підходу та випереджаючого управління сприятиме вчасному попередженню проблем,

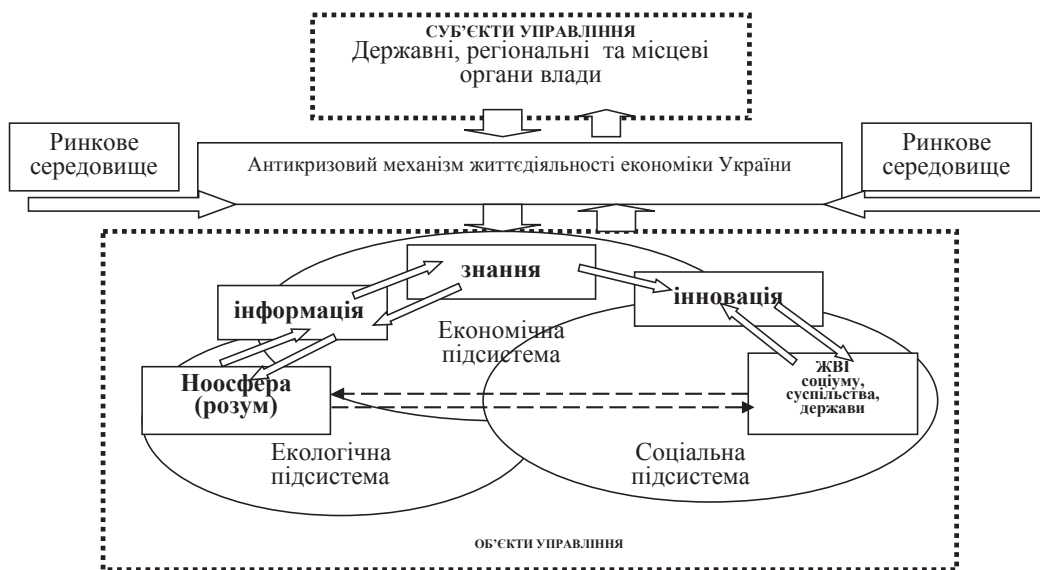

Рис. 6. Структурно-логічна блок-схема системи управління нової економіки України

Джерело: розроблено автором

а завдяки ефективній реалізації всіх видів державного регулювання кризових ситуацій допоможе успішному їх розв'язанню.

Висновки. Досліджено та дістало подальшого розвитку трактування категорії «нова економіка». Розглянуто теоретико-методологічні основи її формування та реалізації, виокремлено основні фактори її розвитку. Розроблено структурно-логічну блок-схему системи управління новою економікою України. Побудовано блок-схему реалізації парадигми розвитку національної економіки, в основу чого покладено авторську концепцію розвитку інноваційної діяльності промисловості в контексті задоволення життєво важливих інтересів (ЖВІ) населення, що має стати фарватером під час формування стратегії сталого інноваційного соціально-орієнтованого розвитку. Це і стане предметом нашого подальшого дослідження.

Література:

1. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: [монографія] / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк [та ін.]. – Донецьк: НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2012. – 534 с.
2. Ноосферные аспекты устойчивого развития Беларуси и Сибирского региона России / П.Г. Никитенко, В.Е. Левкевич, В.В. Москвичев, Н.Я. Шапарев, Ю.И. Шокин. – Минск: Право и экономика, 2013. – 217 с.
3. Національна парадигма сталого розвитку України / За заг. ред. академіка НАН України, д. т. н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є. Патона. – К.: Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ, 2012. – 72 с.
4. Чумаченко М.Г. Перспективи неопіндустріальної трансформації економіки України та Донбасу / М.Г. Чумаченко, О.І. Амоша, В.І. Ляшенко // Структурні реформи і трансформації в промисловості: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (17 грудня 2010 р.). – Донецьк, 2010. – 308 с.
5. Шимановська-Діанич Л.М. Управління розвитком персоналу організації: теорія і практика: [монографія] / Л.М. Шимановська-Діанич. – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 462 с.
6. Соловьев В.П. Концептуальные проблемы инновационного развития стран с переходной экономикой / В.П. Соловьев // СНГ: пространство инноваций. – Москва: Центр стратегического партнерства, 2011. – С. 79–83 с.
7. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427. – Development and International Cooperation: Environment. – Oslo, 20 March 1987 [Electronic resource]. – Access: <http://www.rtojasdatabank.info/ourcommonfuturetoc.htm> Дата: 18.09.2015.
8. Устойчивое развитие Балтийского региона. Основы устойчивого развития. Мораль, право, культура, и физические рамки / Под ред. Ларса Ридена. – Минск: Програма Балтийского университета, Упсальский университет, 2000. – Кн. 9. – 58 с.
9. Федулова Л.І. Концепція гуманістично-ноосферного технологічного розвитку в теорії інноватики / Л.І. Федулова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/3.2007/126-138.pdf>.
10. Никитенко П.Г. Ноосферная экономика и социальная политика: стратегия инновационного развития / П.Г. Никитенко – Минск: Белорус. наука, 2006. – 479 с.
11. Бондар О.В. Методологічні та концептуальні основи трансформації економіки України на шляху інноваційного розвитку / О.В. Бондар // Інноваційна економіка. – 2010. – № 5(19). – С. 13–19.
12. Бондар-Підгурська О.В. Формування механізмів стійкого зростання економіки на шляху до сталого розвитку України / О.В. Бондар-Підгурська // Формування механізму стійкого розвитку економіки: теорія та практика: [кол. монографія]. – Дніпропетровськ: ФОП Дробязко С.І., 2014. – 438 с.
13. Бондар О.В. Розробка антикризового механізму державного регулювання економіки України на інноваційних та соціально-орієнтованих засадах / О.В. Бондар // Економіка Крима. – 2010. – № 3(32). – С. 44–48.

Бондарь-Подгурская О.В. Теоретико-методологические основы формирования и реализации новой экономики: устойчивое инновационное социально ориентированное развитие

Аннотация. В результате анализа научной мысли получила дальнейшее развитие трактовка категории «новая экономика» как экономика устойчивого инновационного социально-экономического развития, рассмотрены теоретико-методологические основы ее формирования и реализации. Автором впервые разработана концепция развития инновационной деятельности промышленности в контексте удовлетворения жизненно важных интересов (ЖВИ) населения, основанная на неомарксистской, неокейнсианской и теории конфликтности, является их логическим продолжением и органично вписывается в парадигму устойчивого развития и ноосферы В.И. Вернадского, способствует обеспечению социальной стабильности, а также позволяет обеспечить комплексность при разработке стратегий, программ и планов социализации развития национальной промышленности. На основе комплексного, системного и междисциплинарного подходов, применения методов анализа и синтеза автором разработана структурно-логическая блок-схема системы управления новой экономикой Украины, в основу которой положена сформированная логическая цепочка «информация – знания – инновация – удовлетворение жизненно важных интересов населения», что соответствует требованиям новой экономики и реализуется благодаря обмену с внешней средой в открытой экономической системе глобального характера.

Ключевые слова: национальная экономика, жизненно важные интересы, новая экономика, парадигма, устойчивое инновационное социально-ориентированное развитие.

Bondar-Podhurskaya O.V. Theoretical and methodological foundations of formation and implementation of the new economy: sustainable innovative social oriented development

Summary. Based on the analysis of scientific thought the category of «new economy» became more progressive as the economy of sustainable innovative social oriented development. There were considered theoretical and methodological foundations of its forming and implementation. In first time the author was developed the concept of development of industry innovative activity in the context satisfying the vital interests of population. The concept based on the neo-Marxist, neo-Keynesian and conflict theories. It's like their logical continuation and it's organically fitting into the paradigm of sustainable development and the noosphere V.I. Vernadsky. This concept is a guarantee of social stability and it helps to provide an integrated approach in developing process of strategies, programs, plans socialization development of the national industry. Based on comprehensive and systematic approaches both, also on using of analysis and synthesis methods the author developed structural-logical block diagram of management system of new economy of Ukraine. Its foundation is formed chain of «information – knowledge (energy) – innovation (matter) – the vital interests of the population satisfying», which meets the requirements the new economy and implementing through the exchange with the environment in an open global economic system.

Keywords: national economy, vital interests, the new economy, paradigm, sustainable innovative social-oriented development.